

Становище

**по конкурс за академична длъжност „ доцент“
в област на висшето образование 1. Педагогически науки
професионално направление 1.2. Педагогика (Педагогика на девиантното
поведение и методи на социалната работа) с единствен кандидат
д-р Мария Стоянова Дишкова
Автор на становището: доц. д-р Елена Георгиева Дичева
доцент в Университет "Проф. д-р Асен Златаров"- гр.Бургас**

От представената автобиография се вижда, че гл.ас. д-р Мария Дишкова има общо 9 години преподавателска дейност, от които 9 години като щатен преподавател в Ун-т „Проф.д-р Асен Златаров” и (първо в катедра „Педагогика и психология“, а след това в катедра „Педагогика и методика на обучението”). Независимо краткия си преподавателски стаж - реално 5 години преподавателска дейност, останалите в майчинство, Дишкова е събрала достатъчен теоретичен и практически педагогически опит в областта на педагогиката на девиантното поведение и методите на социална работа. Анализирането на феномена „Девиантно поведение” започва отрано, по времето на обучението ѝ като докторант към катедрата под научното ръководство на проф. д-рн Емилия Рангелова от СУ . Впечатляваща е логиката ѝ, че измеренията на девиантността трябва да бъдат познавани от педагогическите специалисти в училище, при това тяхната позиция към оценката и действията спрямо учениците с девиантно поведение не трябва да се свежда само към корекция, а преди всичко към ранна превенция. Още тогава се заражда идеята ѝ , че именно в училище би следвало да се използват методи за социална работа с проблемни ученици и тя предлага възможности за реализирането им в условията на извънкласно-организираните дейности. Планираното партньорство на учителя с ученика с проблеми е гарант за успешна ресоциализация на детето с девиантно поведение и това дава възможност своевременно да бъдат установени бъдещи затруднения в социалната комуникация, измеренията на поведението в нарушена социална норма. Така се поражда и желанието на Дишкова да търси в социално-педагогическата практика най-успешните начини за подпомагане на рискови групи подрастващи. Разнообразието от придобити вече познания в областта на социално-педагогическата дейност, методиката на социална работа и появата на нови интереси в областта на превенцията на жестокостта и насилието я подбуждат към участие в социално-педагогическа подкрепа на родители на деца-жертви на насилие към Кризисен център - Бургас, където на практика ѝ е предоставена възможността за реализиране на социални умения за прилагане на специфични подходи в социалната подкрепа и интервенция. Упоритостта и амбициозността на Мария Дишкова да обогати своят опит като млад практик и изследовател отначало в областта на девиантното поведение, а след това и в областта на социалното взаимодействие между образователните и социални институции я насочват към

избора на нови направления в научните интереси, чрез които може да се обогатява постоянно, да апробира в социално-педагогическата практика нови методи съобразно спецификата на проблемите в социализацията и образованието на децата. Освен това, допълнителното обучение по магистърска програма „Предучилищна и начална училищна педагогика”, след завършената степен „Магистър по педагогика на девиантното поведение” й позволяват в своята работа да прилага компетентно и с разбиране методи на социална работа съобразно същността на проблемите на децата и подрастващите, като отчита спецификата на възрастта, промените в развитието им и възможностите за компенсирание на дефицитите на нуждаещите се в социална помощ рискови групи. Това оформя и нейната мирогледна позиция като социален педагог, нуждаещ се от познаване на сложността на социалната работа, методиката на прилагане на форми и методи в областта на консултирането и превенцията. В преподавателската си дейност Дишкова се старее да контролира постоянно познанията на студентите - бъдещи социални педагози чрез теоретична самопроверка в областта на социалното законодателство, правната и нормативна уредба на социално-педагогическата дейност. Доброто познаване от нейна страна на законовите положения, осигуряващи ефективността на работа на социалния педагог и в същото време обучението на студентите как да ги прилагат съобразно индивидуалния случай и житейска ситуация подготвят студентите към бъдеща професионална компетентност.

Като преподавател, отговарящ за практическата подготовка на студентите набляга на развиване на социалната комуникация, насочва бъдещите социални педагози към познаване и анализиране на функциите на институции, в които практикуват. Демонстрира умение за сътрудничество с партньорите от социалните институции, в които протича практическото обучение на студентите, убеждава ги да бъдат ангажирани с качествено представяне на спецификата на дейност, методиката на социална работа в дадената институция с цел развиване на нагласите у студентите за работа в стресови ситуации, при взаимодействие с рискови фактори на средата, затруднения и желание-то им за социална работа независимо трудностите.

От приложената справка за преподавателската и научно-изследователската дейност на гл.ас. д-р Мария Дишкова, се налага заключението, че тя е водила следните лекционни курсове по задължителни и избираеми дисциплини в ОКС”бакалавър”, специалност „Социална педагогика”, редовна и задочна форма на обучение:

- Методи на социалната работа - задължителна (лекции и упражнения);
- Педагогика на девиантното поведение - задължителна(упражнения, водени като аспирант към Ун-т „Проф.д-р Асен Златаров”-Бургас);
- Управление на социално-педагогическите институции - задължителна(лекции и упражнения);

- Социална и правна защита на личността и правни закони – задължителна (лекции и упражнения);
- Основи на социалната работа - задължителна (упражнения);
- Социално-педагогическо хоспетиране - задължителна(практически упражнения);
- Преддипломна социално-педагогическа практика – задължителна (практически упражнения).
- В същата специалност води и избираеми дисциплини, имащи връзка с направлението на конкурса: Превенция на зависимости(лекции и упражнения), Комуникативни умения(лекции и семинарни упражнения).

Притежава преподавателски опит и в подготовката на ОКС „магистър”-

В магистърска програма „ ИО на деца със СОП” , като водещ дисциплината „Защита на правата на детето със СОП”- задължителна (лекции и семинарни упражнения). Също така преподава и в ОКС”магистър” на студенти в магистърска програма „ Информационни педагогически технологии 1-4 клас” задължителна дисциплина „Възпитание и нови медии”(упражнения).

Допълнителна подготовка осигурява на специализанти от два курса на СДК: СДК „ Начална училищна педагогика” и СДК „ Учител” с избираема дисциплина: „ Взаимодействие между образователни и социални институции”.

Курсовете и разработените съпътстващи ги учебни програми, свидетелстват за разнообразната преподавателска дейност на кандидатката. Трябва да се отбележи и нейната съвместна работа със студенти, намерила място в различни научни форуми и научно-изследователски проекти.

Научно-изследователската и публикационната дейност на гл.ас. д-р Мария Дишкова включва достатъчен брой публикации, отговарящи на изискванията за участие в конкурс за академична длъжност”доцент”:

- самостоятелна монография- 1;
- колективна монография- 1;
- учебни помагала- 2 авторски;
- научна студия- 1 авторска;
- статии с импакт-фактор - 4 авторски;
- научни статии в съавторство- 1;
- научни статии- 42 авторски , публикувани в списания, годишници и сборници.

Впечатляващо е голямото количество участия в научни конференции и научни форуми, в научно-изследователски проекти и публикации след защитата на дисертацията. Монографиите също са издадени след придобиването на докторска степен.

Заслужава да се отбележи като положителен факт, че за годините след придобиване на докторска степен, гл.ас д-р Дишкова показва активна изследователска и публикационна дейност, в резултат на която са посочените публикации.

Това говори за траен интерес към научно-изследователска дейност, която безспорно е добра база за високо качество и на преподавателската ѝ дейност.

По-долу ще се опитам да дам оценка на основанията на авторката за предложените идеи, споделените анализи от проведени проучвания и реализираните практически форми и методи в практиката на социалния педагог. По-подробно ще представя мнение за двете монографии на д-р Дишкова.

В самостоятелната монография „Взаимодействие между образователните и социални институции за преодоляване на девиациите в поведението на децата“ се изразява трайния научно-изследователски интерес към актуалните проблеми в съвременната социално-педагогическа теория и практика – този за насоката и качеството на взаимодействие между институциите в превенцията на девиантното поведение. Като се има предвид темата на дисертационния труд за девиантното поведение като педагогически феномен, тази монография се явява като продължение и разширява параметрите на показания вече изследователски интерес на авторката към значима проблематика в съвременните социално-педагогически търсения. **Анализите на авторката за видовете социално-педагогически проблеми, срещани от учители в работата с учениците от начален курс, както и на факторите, провокиращи девиантни прояви са важни и значими при оформянето на структурата на взаимодействието между институциите за социализация.** А възможността за навременното отстраняване на препятствията, стоящи и пред подрастващите и пред възрастните - учители и родители, не трябва да се пропуска, в предвид ранната превенция на отклоненията у децата. Тези разсъждения в значителна степен обогатяват педагогическата, социално-педагогическата и психолого-педагогическата дейности на специалистите, работещи с девиантни ученици.

Бележки и препоръки:

Авторката отбелязва, че взаимодействието за преодоляване на девиациите започва от сътрудничеството и партньорството на родителите и специалистите с класния ръководител, но не посочва методиката на това взаимодействие, което ще гарантира ранната превенция на девиациите.

И друго: Класният ръководител, като педагог се доближава в своите цели на корекционно-възпитателна дейност до тези на социален педагог, понеже той гарантира осъществяването на посредничеството с останалите социализиращи фактори и може да ” внесе” първите корекции в предвид на това, че е най-близко в общуването и непосредствено най-много време с децата в училище. Как да си разпределят функциите и дейностите с педагогическия съветник и училищния психолог и това не става ясно, само се посочва какви форми и методи за работа с родителите и учителите да използват. Освен това, как да се организира задействането на промяната, какви са трудностите при реализиране на формите и методите с които участват във взаимодействието, не става също ясно. А е особено важно да се знае, в предвид из-

бора на позиция на всеки от тях към промените в личността и поведението на детето.

Във втората монография "Аспекти на оценяването в образователни и социални институции" – която е в съавторство, особено е изявена тематиката за оценяване качеството на социалната работа. Тук добре са представени измеренията на качеството на социалната работа. Посочена е диференциация на типовете затруднения в работата на социалните работници. При това моделът за социална работа е водещ критерий в постигането на успешност. Проследява се и авторското виждане за предварителната подготовка на специалиста. Предложеният авторски въпросник за студенти – социални педагози цели изследване на впечатленията на студентите при среща със специалисти, предоставящи възможност за запознаване със спецификата на социална работа в дадени социални институции, което всъщност подготвя студентите за бъдещата им стажантска практика.

В контекста на споделяне на впечатления бих добавила следните бележки и препоръки:

Посочването на типовете затруднения в работата на социалните работници не е обвързано с анализи и оценка на степента на трудност, факторите водещи към препятствия в постигането на целите и ефективността в социалната работа. Остава отворен въпроса и за възможността за преодоляването на проблемите при постигане на целта и възможностите за постигане на ефективност при работа с клиента. По-скоро е представена същността на социалната работа и спецификата ѝ. Оценка на дадена дейност не означава само демонстриране на показателите за ефективност.

Въпреки бележките и препоръките, представените монографии показват развитие и израстване на авторката като преподавател и изследовател.

В заключение, ще обобщя като цяло научната продукция на д-р Дишкова, Разделяйки я в няколко направления:

Помагало за студенти в 2 части, предназначено за бъдещи социални педагози в помощ на самоподготовката им по дисциплината "Социална и правна защита на личността и правни закони". **Полезност:** Умението да се познават съдържателно и „да се четат“ правилно законите, като тълкуванията им дават възможност за улесняване на студента при необходимост от ползването им.

Постоянната проверка на истинността на знанията по дадена дисциплина трябва да гарантира успешна професионална подготовка и компетентност. На това е заложила авторката, базирайки се на съдържанието на учебната дисциплина.

Научна студия с дълго заглавие, но предизвикващо размисъл: „Детската площадка място за игра, бойно поле, въпрос на борба за оцеляване на деца и родители или нещо друго"! **Полезност:** изследва се отношението на родители към местата за игра, полезността на общуването с децата и другите родители, оценка на възможностите на местата за игра като място за формиране на детето като личност.

Поредицата от статии издадени в периода 2009-2017 г. са с разнопосочна полезност. Те касаят подготовката и квалификацията на педагогическите кадри като цяло, включително и на социалния педагог и социалния работник. В предложените и разработени от нея **учебни програми** се проследяват новите насоки на интереси и търсенията на д-р Дишкова, което спомага за израстването ѝ като преподавател и изследовател. В разработваните **под нейно научно ръководство** теми на дипломни разработки, обучаваните студенти намират не само необходимото им научно познание, но и конкретни технологии за прилагане на социалните методи в работа на социалния педагог, взаимодействащ с девиантни деца и подрастващи. А това като цяло развива специални умения, гарантиращи ефективността на подготовката на студентите и успешността им в реализацията на бъдещата социално-педагогическа дейност.

Разбира се, горепосочените препоръки и бележки не омаловажават достойнствата на изследователската, преподавателската и публикационната дейност на гл.ас. д-р Мария Стоянова Дишкова, а са направени добронамерено с оглед на бъдещото ѝ развитие като изследовател, преподавател и автор.

Заклучение:

Като се основавам на преценките и обобщенията, посочени в становището, **предлагам да бъде подкрепена кандидатурата на гл.ас. д-р Мария Стоянова Дишкова за академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 1.Педагогически науки, професионално направление 1. 2. Педагогика (Педагози ка на девиантното поведение и методи на социалната работа) в конкурса, обявен от Университет ”Проф. д-р Асен Златаров” – г.Бургас**

09.12. 2017 г.
гр. Бургас

Подпис: .....
(доц. д-р Елена Георгиева Дичева)